

November 2023

nr. 131

Pauluse Kiri

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tartu Pauluse koguduse kuukiri

Ent nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm, aga suurim neist on armastus. (1Kr 13:13)

Liive Koppel

(4. II 1940 – 30.X 2023)

Esmaspäeva, 30. oktoobri hommikul kutsuti ajast igavikku ustav palvetaja ja maalikunstnik Liive Koppel.

Liive Koppel sündis Võrumaal Tagakülas. 1962 lõpetas ta Tartu Kujutava Kunsti Kooli ning kuulus Eesti Kalligraafide Koondisse. Näitustel on ta järjepidevalt esinenud 1967. aastast alates. Ta on kujundanud trükiseid ja illustreerinud raamatuid. Pärast usuletulemist tegutses Liive Koppel Võru kristlikus laste ja noorte kunstistuudios "Krisepto".

Õpingute ajal Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris leidis Liive Koppel tee Tartu Pauluse kirikusse. Alates 2004 oli ta siin liige, 2006 – 2018 juhendas ta Pauluse kirikus laste kunstiringi. Lisaks juhtis ta piibli- ja palveringi ning valmistas ette Taizé palvuseid. Intervjuu Liive Koppeliga ilmus kuukirjas Pauluse Kiri 2011. aasta septembris. Viimase aasta jooksul võitles Liive haigusega, koguduse õed ja vennad hoolitsesid tema eest. Liive matus on Tartu Pauluse kirikus laupäeval, 4. novembril kell 12.

Kirik jätkab abielude registreerimist

Piiskoplik nõukogu otsustas, et EELK vaimulikud võivad jätkata alates 1. jaanuarist 2024 abielude riikliku sõlmimisega tingimusel, et registreeritakse mehe ja naise abielu. Lisaks märgitakse samas otsuses, et abiellujad peavad vastama ka muudele abiellumiseks vajalikele tingimustele nagu seda mõistab ja õpetab Eesti Evangeelne Luterlik Kirik.

27. juunil 2023 kuulutas president Alar Karis välja seaduse, millega hakkab Eestis uuest aastast riiklikult kehtima sooneutraalne abielu. Samal päeval otsustas EELK Konsistoorium peatada ajutiselt abiellumisavalduste vastuvõtmine vaimulike poolt ja panna küsimus piiskopliku nõukogu päevakorda. Piiskoplik nõukogu tegi otsuse tänavu 17. oktoobril.

Uued töötajad Tartu Maarja koguduses

Pühapäeval, 29. oktoobril õnnistati Tartu Maarja koguduses ametisse kaks uut töötajat: noortejuht Raahel Poolakese ja koorijuht Reet Kuntus. Õpetaja Timo Švedko sõnul teevad nad oma tööd hoole, armastuse, sära ja rõõmuga! Samal jumalateenistusel anti üle EELK tänukirjad.

Ehitustööd Tartu Maarja kiriku torni juures peaksid jõuluks valmis saama. Seejärel kolib kogudus oma tegevuse täielikult uutesse ruumidesse.

Sarjas "Eesti orelid" ilmus vinüülplaat Tartu Pauluse orelist

Sarjas "Eesti orelid" sai oktoobri alguses valmis vinüülplaat, millel kõlab Aare-Paul Lattiku esituses Tartu Pauluse kiriku orel. Plaat on saadaval nii Pauluse raamatupoes kui otse väljaandjalt (apsoon.ee) ostes.

1970 – 1990 ilmunud plaadisaraja "Eesti orelid" on taas ellu äratanud professor Andres Uiho, helirežissöör Priit Kuulberg ja salvestusinsener Aular Soon. Mullu ilmusid vinüülplaadid Paide ja Niguliste orelitest.

Miika Latvala: kõik on

Soomlane harib Tartumaal põldu. Miika Latvala abikaasa on eestlane ja Tartu Pauluse kirikus on Miika käinud juba mitukümmend aastat.

Miika, millises kodus sa kasvasid?

Sündisin Soomes Kurikkas, selle lähipiirkonnas asub tuntud sadamalinna Vaasa. Meie peres on kokku kaheksa last: neli õde ja neli venda, olen nende seas kuues. Vanemad olid talunikud ja meie kodu oli kristlik. Olime lähedalt seotud ühe Soome äratusliikumisega, Uusärkamisega, (Uusheräys), mille juured on lestadiuslaste liikumises. Kodus räägiti päris palju usulistel teemadel, eriti ema armastas seda teha, ja ma arvan, et sellel oli mulle suur mõju. Äratusliikumine korraldas mitu korda aastast laste- ja noortelaagreid. Ma võtsin nendest aktiivselt osa. Leeriski käisin just äratusliikumise laagris, õnnistamine toimus kohalikus luterlikus koguduses.

Seoses äratusliikumisega oli misjoni teema meile hästi oluline. Eriti ema on alati innukalt mõelnud sellele, kuidas misjonitööd toetada. Tol ajal abistasime Soome Misjoniseltsi kaudu kristlikku tööd Aafrikas. Hiljem sai vanematele tähtsaks Ingeri kiriku toetamine, siis, kui Nõukogude Liit lagunes. Minu õest Maria Repost sai misjonär Peterburis, pärast seda töötasid nad koos abikaasa Jukkaga mõnda aega ka Eestis.

Kas kristlik usk on sinu jaoks kogu aeg olnud loomulik või oled teinud ühel hetkel teadliku otsuse?

Äratusliikumise noortelaagris sain sellise väga selge ja tugeva tunnetuse, et Jumal on olemas. Selline veider kindlus tuli, et isegi kui ma Jumalasse ei usuks, Tema on sellele vaatamata olemas. Ma arvan, et see selgus on mind mõnelgi korral kandnud. Seda võikingi pidada oma otsuseks või kindlaks tunnetuseks. Soomes oli tollal isegi tavaline riiklik põhikool üsna kristlik. Kohalikus külakoolis oli kolm õpetajat, kes kõik olid kristlased, igal hommikul olid palvused, reedel käis kogudusest keegi töötegitaja palvusi pidamas, loomulikult õpetati usuõpetust.

Eks mul on ka kahtluse hetki olnud.

foto: Mattias Haamer

Tol suvel kui käisin leeris, tekkisid küsimused, et kas kõik see, mille keskel olen usuliselt kasvanud, on ikka tõsi ja mõistlik. Aga mind toetas seesama kristlik keskkond, nii et päris trotsi kristluse vastu ikkagi ei tekkinud. Pigem otsisin kinnitust. Koolis käisid Gideoni ühendusest inimesed meile Uusi Testamente jagamas, lugesin selle läbi. Olin siis umbes kolmandas klassis. Peale sõjaväge läksin piiblikooli, seal avastasin, et minu jumalapilt oli muutunud kuidagi humanistlikuks – ja ilma piiblikoolita oleks võinud juhtuda, et hakkaksid kõik religioone võrdseks pidama. Piiblikooli läksingi selle pärast, et oskaksin kristlikku usku

paremini sõnastada ja seda usku rohkem tõeks elada. Otsisin selgust ka selle kohta, kas misjonitöö võiks olla minu kutsumus.

Misjonäri sinust siiski ei saanud?

Ei saanud. Pärast, kui olin juba Eestisse tulnud, käisin küll Soome Misjoniseltsi kaudu noortele mõeldud misjonitöö kursusel ja olin kolm kuud praktikal Nepaalis. See oli aastal 2008. Paraku pole ma väga hea keeleõppija ja iseloomult olen ka pigem introvertne, ilmselt ei ole siis misjonitöö minu kutsumus. Nepaalis tutvusin misjonitöö projektidega, mis püüavad igapäevast elu parandada: ehitada tualette, kasvatada erinevaid põllukultuure ja muu selline.

ikkagi Jumala käes

Kuidas sa jõuadsid oma tänase elukutse juurde?

Kuna kasvasin talus, oli põllumajandus mulle juba lapsena loomulik. Peale põhikooli kaalusin mõnda puutööga seotud eriala. Mulle on alati meeldinud midagi kätega teha, vormida puitu ja metalli. Lõpuks läksin ikkagi põllumajanduskooli, õppisin viis aastat ja sain agronoomiks. Mulle meeldib suurte masinatega töötada ja näha põldudel kasvamise imet!

Ja siis otsustasid tulla Eestisse?

Jah, see on pikem lugu. Kui Nõukogude Liit lagunes, siis elasin nendele sündmustele päris palju kaasa, lugesin uudiseid ja uurisin atlasest riikide kohta, mis muutusid iseseisvaks. Ühel hetkel hakkas eestlasi Soome tulema, mõned neist õppisid meie lähedal põllumajanduskoolis, üks neist oli isegi praktikal meie talus. Soome talunikke läks samuti Eestisse põldu harima. Tulin Eestisse 1999. aastal ja tegin Pärnu maal oma koolipraktika, kõik imestasisid, miks ma Eestisse tahan minna. Siin oli tol ajal kõik üsna lagununud, aga mulle jäi ikkagi positiivne mulje. Ühel päeval oli lehes kuulutus, et keegi soome äriees otsib Eestisse kombainijuhti. Ta võttis mind tööle ja ma tulin esimest korda Tartu lähiste Leunjasse. Hakkasin seal suviti töö käima, eesti keel jäi ka külge. Poolteist aastat töötasin Valga lihatööstuses agronoomina. See oli päris suur vastutus. Täna töötan Tartu vallas asuvas ettevõttes Sootaga mõis OÜ. Mul on olnud hea meel osaleda Eesti elu ülesehitamises.

Eestist leidsid endale ka abikaasa.

2008. aastal kolisin Tartusse ja hakkasin rohkem tutvuma siinse kirikueluga. Hakkasin käima Joonas Toivaneni koduses piibligrupis ja sattusin ka Eesti Evangeelse Üliõpilaste Ühenduse kogunemisele. Seal tutvusingi oma tulevase abikaasa Mairega, kes oli EEÜÜ peasekretär. Abiellusime 2012. aasta veebruaris. Maire kuulub Eesti metodisti kirikusse ja on ka selle kiriku pastor. Meie peres kasvavad kaks poega – Daniel ja Andreas. Mõlemad lapsed käivad Tartu Luterlikus Peetri Koolis. Pere-

kond on üks olulisemaid asju minu elus, see on palvete vastus.

Kuidas sai sinust Tartu Pauluse koguduse liige?

Sel ajal oli siin diakon Mika Tuovinen. Ta tegutses samas misjoniorganisatsioonis, kus ka minu õde oma abikaasaga. Seepärast tulin 2002. aasta suvel, kui Tartusse elama asusin, kohe esimesel pühapäeval Pauluse kirikusse. Kogudus tundus kohe kodune, kirikus oli palju rahvast. Olen siin kirikus jutlustest sageli palju kosutust saanud, siin on palju Jumalale ustavaid inimesi, see mõjutab mindki. Juba enne abiellumist astusin Tartu Pauluse koguduse liikmeks. Eks Soome kirikus olid tol ajal juba sooneutraalsuse teemad palju kõneainet tekitanud ja mulle tundus õigem seal ära tulla ja Eestis kogudusega liituda. Kuna Soome on nii suur, on seal väga erinevaid piirkondi, suured linnad on rohkem liberaliseerinud, aga kindlasti on sealgi väga sügavaid kristlasi ja häid kiriku töötajaid. Olukord on siiski keeruline. Minu kodukant Soomes on veel „piibli tsoon“ nagu Ameerikas kutsutakse neid paiku, kus Jumala Sõna puhtalt kuulutatatakse.

Sa oled käinud Pauluse koguduse meesteosades. Mida need kokkusaamised on sulle andud?

Need on olnud toetavad ja julgustavad kokkusaamised, et kuidagi sügavamalt kristlikke teemasid arutada. Kindlasti võiks meesteosad veel areneda, et saaks paremini omavahel tutvavaks ja tekiks meeste vahel sõprust ja sügavat usaldust. Mehed saavad omavahel asju kuidagi teisiti arutada.

Milline on sinu igapäevane isiklik usu elu?

Praegu on minu usu elus vist selline kõrbeperiood. Kannab muidugi see tugev põhi, mis on juba lapsepõlvest peale üles ehitatud. Evangeeliumis öeldakse, et Jeesus läks harjumust mööda hingamispäeval sünagoogi (Lk 4:16). See „harjumust mööda“ või „kombe kohaselt“ ei kõla muidugi hästi, aga kui see aitab püsida ja kohale tulla, siis saab ka juba vaimulikku toitu vastu võtta. Püüan

palvetada autoga sõites või mõne tegevuse juures. Kuna ma pole väga hea suhtleja, siis tunnen, et palvetamine on üks minu ülesandeid. Eks kodus on abikaasa ja lastega kristlikel teemadel päris palju juttu, õhtuti palvetame üheskoos.

Kuidas oled sa kogenud Jumala juhtimist või abi oma elus?

Olen seda juhtimist ja abi näinud rohkem tagantjärele. Ka Eestisse tulemist mõistan kui Jumala juhtimist. Elus on olnud perioode, kus tundsin erilist Jumala rahu. Kuna olen võõraste inimeste suhtes kartlik või ettevaatlik, siis olen teadlikult otsinud võõrast keskkonda, et oma mugavustsoonist välja saada. Sellega seoses olen aga sattunud enda jaoks mõnikord päris keerulistes olukordadesse. Just seal olen siis kogenud Jumala abi ja rahu ja Tema ligiolu. Nende kogemuste kaudu olen ise palju muutunud.

On sul Piiblis mõni lemmik kirjakohat või raamat, mida armastad ikka ja jälle lugeda?

Neid kohti on erinevatel perioodidel olnud erinevaid. Tähtsad on mulle Pauluse sõnad Filipi kirjast: „Jumala rahu, mis on ülem kui kogu mõistmine, hoiab teie südamed ja mõtted Kristuses Jeesuses“ (Fl 4:7).

Rasketes olukordades olen saanud kindluse Pauluse sõnadest roomlastele: „Kas me nüüd elame või sureme – me oleme Issanda päralt“ (Rm 14:8). Kõik on ikkagi Jumala käes, ükskõik siis, mis meie elus toimub. Kuna Eestis on vähe kristlasi, siis saan palvetada nende eest, kes veel ei usu, ja eriti nende eest, kellel tööasjades kokku puutun. Seepärast pean enda jaoks oluliseks juhtnööriks kirjakohat, kus öeldakse: „Taotlege selle linna heaolu, kuhu ma olen lasknud teid viia, ja paluge selleks Issandat“ (Js 29:7).

Küsimusi esitas MAREK ROOTS

Jumalateenistused

12. nov kell 10

19. nov kell 10

26. nov kell 10 surnutemälestuspüha

3. dets kell 10 leeripüha, 1. advent

Ülekanded jumalateenistusest on Pereraadios, Youtubes ja Facebookis.

Kirikus on lastele kaks **mängutuba**, kus on võimalik jumalateenistust jälgida ekraani ja kõlarite abil.

Koguduse elu nädala sees

Piiblitunnid kolmapäeviti kell 17.

Taizé palvused neljapäeviti 17.30.

Kammerkoor teisipäeviti kell 18.15.

Piibliringid:

P. 5. nov kell 11.45 (Juta)

T. 14. nov kell 17.00 (Merce ja Kai)

R. 17. nov kell 17.00 (Aino)

P. 19. nov kell 11.45 (Juta)

T. 28. nov kell 17.00 (Merce ja Kai)

R. 1. dets kell 17.00 (Aino)

P. 3. dets kell 11.45 (Juta)

T. 12. dets kell 17.00 (Merce ja Kai)

Noorteõhtud neljapäeviti kell 19.

Info: Elise Nora Pruun, tel 58156209.

Kantselei, kirik ja kolumbaarium on avatud E-R 10-17, L 10-14, P 9-10, telefon 5550 6363.

Liikmeannetusi saab teha kantseleis või ülekanedega. Arve nr: EE282200 221005105336, saaja: EELK Tartu Pauluse kogudus.

Raamatupood E-R 10-17, kontakt: pauluseraamatupood.ee, 55506323, pauluse.raamatupood@eelk.ee

Supiköök E-L 11-13.

Kontserdid

R. 17. nov kell 18 puhkpilliorkester Forte, dirigent Kalev Laanesaar.

N. 30. nov kell 18 Tartu Miina Härma Gümnaasiumi advendikontsert.

R. 1. dets kell 19 Jõulumuusika festivali "Kirikupühad Maarjamaal" avakontsert. Esinevad Andres Uiho (orel) ja Mari-Liis Uiho (viul).

E. 4. dets kell 19 Tartu Ülikooli Sümfooniaorkestri, Tartu Akadeemilise Meeskoori ja Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori ühiskontsert.

Pühapäevakool

Tunnid laupäeviti kell 11.00:

2–4 aastased (Eleri Luhamets)

5–6 aastased (Nelli Vassila

ja Kaisa Kontkar)

I–II klass (Pirjo Roots ja Katrin Kull)

III–V klass (Anu Seppa ja Heli Lätt)

VI–VIII klass (Katrin Burman)

Lastekoor laupäeviti kell 10.

Meeste osadus

Reedel, 24. novembril kell 18.00 on kõik Pauluse koguduse mehed oodatud kiriku tiibhoone saali, et tugevdada omavahelist kristlikku sidet ja palvetada üheskoos meie kiriku, maa ja rahva tuleviku pärast. Õhtu sisaldab palvust, vaimulikke mõtisklusi ja arutelu, katame ka söögilaua. Ühiselt kanname õhtuga seotud kulud.

Lähem info: Marek Roots

Allar Känd: Jeesus on Imeline Nõuandja!

Jesaja 9,1-6

Lühikokkuvõte kõnest 14.10.2023 Tartu Pauluse kirikus Tervikliku Tervenemise Teenistusel.

Vanarahvas ütles, et hea nõu on kallis. Kuid juba aastasadu enne kui Jeesus sündis, anti talle nimi Imeline Nõuandja. Neil, kes seal ülevalpool istuvad, on väga palju nõuandjaid. Mida kõrgemal istub, seda rohkem nõuandjaid. Aga kes mulle nõu annab? Ja täna ta on meie keskel – Imeline Nõuandja!

Ma olen kolm last suureks kasvatanud ja isana olen ma alati valmis neile nõu andma, kui nad minu juurde tulevad. Aga keegi nendest ei kutsu mind Imeliseks Nõuandjaks. Mis teeb siis meie Jeesuse Imeliseks Nõuandjaks? Ta erineb meist, inimestest. Ja neli asja, mida see Imeline Nõuandja kunagi ei tee, aga mida mina ja maie, inimesed ikka teeme.

Jeesus ei ütle kunagi: aga mis ma sulle ütlesin! Mul on suur kiusatus öelda oma lastele: mis ma sulle ütlesin! Ja kõige suurem kiusatus, ma pean ausalt tunnistama, on öelda seda oma naisele. Aga Jeesus jättis Taeva au ja sai inimeseks ja ta mõistab meie

puudusi. Jeesus teab, missugune ma olen ja ta ei ütle kunagi: mis ma sulle ütlesin!

Teine asi, mida Jeesus kunagi ei ütle: ürita hakkama saada! Vaata, kuidas sa sellest välja tuled! Vaid selle asemel ta saatis Püha Vaimu siia maailma. Briljantne idee! Kui Jeesus oleks jäänud maa peale, siis võibolla nelja aasta jooksul korra oleks tal olnud aega Eestit külastada, aga Jumala Vaim on täna meie keskel siin. Teiseks andis ta meile oma Sõna. Mida teha, kui elus on raske? Kuule, mul ei ole muud retsepti, võta ja loe Jumala Sõna ja me leiame vastused seal. See on meie eelroog, meie pearoog ja meie magustoit, see on meie kaart, mille järgi me elame ja see on meie kompass, mis meile suunda näitab. See on Jumala Sõna. Ja kolmas asi, mis ta meile andis, on kõige vahvam – ta andis koguduse. Siin meid õpetatakse, siin hoolitsetakse meie eest, siin on osadus, millest me täna kuulsime. Kui Veiko ja Vaido esimest korda tulid siia Tartusse, et teie pastoritega kokku saada, siis Vaido helistas mulle tee pealt ja ütles, et Allar, me oleksime nii nagu koju läinud. Me tundsim nii nagu me oleks terve elu üksteist tundnud. Meil oli nii hea olla. Me kogesime armastust. See on see, mida Jumal võib anda. See on see, mida Jeesus tegi, kui ta kinkis koguduse sellele maailmale. Jeesus ei ütle kunagi: ürita hakkama saada! Vaid ta on meie keskel oma Vaimu kaudu.

Kolmandaks: ma nüüd lihtsalt sinuga rohkem ei jaksa! Jeesus ei ütle kunagi: mulle aitab sinust, sinu palvetest ja etteheidetest. Sõbrad, me oleme täna siin sellepärast, et taevas kuuleb ja seal ei öelda kunagi, et ei ole aega sinu jaoks, sa oled liiga palju palunud. Meil on Imeline Nõuandja.

Ja viimane, neljas asi: nüüd tuli liiga raske küsimus! Ükski asi ei ole liiga suur ega raske meie Jumala jaoks. Sest Piibel ütleb meile väga selgelt: kõik teadmised ja oskused on tema käes, tema tarkus on lõppematu. Sinu probleem täna õhtul on võimalus Jumala jaoks. Jumala jaoks on kõik võimalik. Önnistagu Jumal, et meil oleks julgust tema poole pöörduda ja võtta ta vastu oma ellu!